

TEISINGUMO TEISMO (didžioji kolegija) SPRENDIMAS

2009 m. spalio 27 d.*

Byloje C-115/08

dėl *Landesgericht Linz* (Austrija) 2008 m. kovo 5 d. Sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2008 m. kovo 17 d., pagal EB 234 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Land Oberösterreich

prieš

ČEZ as,

TEISINGUMO TEISMAS (didžioji kolegija),

kurį sudaro pirmininkas V. Skouris, kolegijos pirmininkai K. Lenaerts ir J.-C. Bonichot ir P. Lindh, teisėjai C. W. A. Timmermans, A. Rosas, K. Schiemann (pranešėjas), P. Kūris, E. Juhász, G. Arestis, A. Borg Bartet, A. Ó Caoimh ir L. Bay Larsen,

* Proceso kalba: vokiečių.

generalinis advokatas M. Poiars Maduro,
posėdžio sekretorė C. Strömholm, administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2009 m. kovo 10 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

— *Land Oberösterreich*, atstovaujamos advokatų J. Hintermayr, F. Haunschmidt, G. Minichmayr, P. Burgstaller, G. Tusek ir C. Hadeyer,

— *ČEZ as*, atstovaujamos advokato W. Moringer,

— Austrijos vyriausybės, atstovaujamos E. Riedl ir C. Rauscher bei C. Pesendorfer,

— Čekijos vyriausybės, atstovaujamos M. Smolek,

— Prancūzijos vyriausybės, atstovaujamos A.-L. During,

- Lenkijos vyriausybės, atstovaujamos M. Dowgielewicz, M. Nowacki ir D. Krawczyk,
- Europos Bendrijų Komisijos, atstovaujamos E. Traversa ir B. Schima,

susipažinęs su 2009 m. balandžio 22 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

- ¹ Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl EB 10, 12, 28 ir 43 straipsnių išaiškinimo.
- ² Šis prašymas pateiktas nagrinėjant bylą tarp *Land Oberösterreich* (Aukštutinės Austrijos federalinė žemė) ir *ČEZ as* (toliau – *ČEZ*) dėl pastarosios Temeline, Čekijos Respublikos teritorijoje, eksploatuojamos atominės elektrinės skleidžiamos jonizuojančiosios spinduliuotės žalingo poveikio arba jo pavojaus Austrijoje esantiems žemės ūkio sklypams, kurie yra minėtos federalinės žemės nuosavybė.

Teisinis pagrindas

Bendrijos teisės aktai

EAEB sutartis

³ AE 1 straipsnio antrojoje pastraipoje nustatyta:

„Bendrijos uždavinys – sudarant būtinas sąlygas sparčiai kurti ir plėtoti branduolinę pramonę, prisidėti prie gyvenimo lygio valstybėse narėse gerinimo ir santykių su kitomis šalimis plėtojimo.“

⁴ AE 2 straipsnyje nustatyta:

„Siekdama įgyvendinti savo uždavinį, kaip numatyta šioje Sutartyje, Bendrija:

<...>

- b) nustato vienodus saugos standartus, kad būtų apsaugota darbuotojų ir plačiosios visuomenės sveikata, ir užtikrina jų taikymą;
- c) palengvina sąlygas investicijoms ir užtikrina pagrindinių įrenginių, reikalingų branduolinės energijos plėtrai Bendrijoje, steigimą, visų pirma skatindama įmonių verslo iniciatyvą;

<...>“

5 AE sutarties 30–39 straipsniai sudaro šios sutarties antrosios antraštinės dalies „Nuostatos dėl pažangos branduolinės energijos srityje skatinimo“ III skyrių „Sveikata ir sauga“.

6 AE 30 straipsnyje numatyta:

„Bendrijoje nustatomi pagrindiniai darbuotojų ir plačiosios visuomenės sveikatos apsaugos nuo jonizuojančiosios spinduliuotės keliamos grėsmės standartai.

Sąvoka „pagrindiniai standartai“ apima:

- a) didžiausias leistinas dozes, nepažeidžiančias nustatytų saugos reikalavimų;

b) didžiausius leistinus apšvitos ir taršos lygius;

<...>“

7 AE 31 straipsnyje nustatyta:

„Pagrindinius standartus rengia Komisija, gavusi Mokslo ir technikos komiteto paskirtų asmenų grupės, sudarytos iš valstybių narių mokslinių ekspertų, visų pirma visuomenės sveikatos ekspertų, nuomonę. <...>

Pagrindinius standartus nustato Taryba, pasikonsultavusi su Asamblėja bei remdamasi Komisijos, kuri jai perduoda minėtų komitetų pareikštas nuomones, pasiūlymu; Taryba sprendžia kvalifikuota balsų dauguma.“

8 AE 32 straipsnyje nustatyta:

„Komisijos ar valstybės narės prašymu pagrindiniai standartai gali būti peržiūrimi ar papildomi 31 straipsnyje nurodyta tvarka.

Visus valstybių narių prašymus nagrinėja Komisija.“

9 AE 33 straipsnyje numatyta:

„Kiekviena valstybė narė atitinkamas nuostatas įtvirtina įstatymais ir kitais teisės aktais, kad užtikrintų, jog būtų laikomasi nustatytų pagrindinių standartų <...>

Komisija teikia reikiamas rekomendacijas dėl šioje srityje taikomų valstybių narių nuostatų suderinimo.

Šiuo tikslu valstybės narės pateikia Komisijai šios Sutarties įsigaliojimo dieną taikytas nuostatas ir visus vėlesnius tokio pat pobūdžio nuostatų projektus.

<...>“

10 AE 35 straipsnyje nustatyta:

„Kiekviena valstybė narė įsteigia įrenginius, reikalingus oro, vandens ir dirvos radioaktyvumo lygiui stebėti ir užtikrinti, kad būtų laikomasi pagrindinių standartų.

Komisija turi teisę patekti į tokius įrenginius; ji gali tikrinti jų darbą ir veiksmingumą.“

11 AE 36 straipsnyje nustatyta:

„Atitinkamos institucijos reguliariai perduoda Komisijai informaciją apie 35 straipsnyje nurodytus patikrinimus, kad ji būtų nuolat informuojama apie visuomenę veikiančio radioaktyvumo lygį.“

12 AE 37 straipsnyje nurodyta:

„Kiekviena valstybė narė Komisijai pateikia bendrus duomenis, susijusius su planuojamu radioaktyviųjų medžiagų [atliekų] laidojimu bet kokia forma, padedančius nustatyti, ar dėl planuojamų darbų nebus užteršti kitos valstybės narės vandens telkiniai, dirva ar oro erdvė.

Komisija savo nuomonę pareiškia per šešis mėnesius pasikonsultavusi su 31 straipsnyje nurodyta ekspertų grupe.“

13 AE 38 straipsnyje numatyta:

„Komisija valstybėms narėms teikia rekomendacijas dėl oro, vandens ir dirvos radioaktyvumo lygio.

Skubiais atvejais Komisija išleidžia direktyvą, kuria suinteresuota valstybė narė prašoma per Komisijos nustatytą laiką imtis visų būtinų priemonių, kad nebūtų pažeisti pagrindiniai standartai ir užtikrintas reglamentavimo laikymasis.

Jei tokia valstybė per nustatytą laiką neįgyvendina Komisijos direktyvos, Komisija ar bet kuri suinteresuota valstybė narė gali nedelsdamos, nukrypdomos nuo 141 ir 142 straipsnių nuostatų, kreiptis į Teisingumo Teismą.“

14 AE 192 straipsnyje nustatyta:

„Valstybės narės imasi visų reikalingų bendro ar specialaus pobūdžio priemonių, kad užtikrintų, jog būtų vykdomos šioje Sutartyje nustatytos ar iš veiksmų, kurių ėmėsi Bendrijos institucijos, kylančios pareigos. Jos padeda įgyvendinti Bendrijos uždavinius.

Valstybės narės susilaiko nuo bet kokių veiksmų, galinčių trukdyti pasiekti šios Sutarties tikslų.“

Branduolinio saugumo konvencija

15 Europos atominės energijos bendrijos prisijungimas prie 1994 m. birželio 17 d. priimtų Branduolinės saugos konvencijos patvirtintas 1999 m. lapkričio 16 d. Komisijos sprendimu 1999/819/Euratomas (OL L 318, p. 20; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 4 t., p. 370). Visos valstybės narės taip pat yra šios konvencijos šalys.

16 Prie minėto Sprendimo 1999/819 pridėtos deklaracijos, kuri buvo iš dalies pakeista 2004 m. balandžio 29 d. Komisijos sprendimu 2004/491/Euratomas (OL L 172, p. 7), trečiojoje pastraipoje nustatyta, kad „Bendrija su <...> valstybėmis narėmis turi kompetenciją Konvencijos 7 ir 14–19 straipsnių apimamose srityse, kaip numatyta Europos atominės energijos bendrijos steigimo sutarties 2(b) straipsnyje [2 dalies b punkte] bei atitinkamuose II [antrosios] antraštinės dalies 3 [III] skyriaus, kurio pavadinimas – „Sveikata ir saugumas“, straipsniuose“.

17 Remiantis Branduolinio saugumo konvencijos 1 straipsnio ii punktu, jos tikslas, be kita ko, – „sukurti ir išlaikyti veiksmingas apsaugos priemonės branduoliniuose įrenginiuose dėl potencialaus radiologinio pavojaus tam, kad apsaugotų individus, visuomenę ir aplinką nuo pavojingų jonizuojančios radiacijos iš tokių įrenginių pasekmių“.

18 Branduolinio saugumo konvencijos 7 straipsnyje nustatyta:

„1. Kiekviena Susitariančioji šalis turi sukurti ir išlaikyti branduolinių įrenginių saugumo kontroliavimo įstatyminę ir norminę bazę.

2. Įstatyminė ir norminė bazė turi numatyti:

i) taikomų valstybinių saugumo taisyklių ir reikalavimų sukūrimą;

ii) branduolinių įrenginių licencijavimo sistemą bei branduolinio įrenginio veikimo uždraudimą, neturint licencijos;

iii) kontrolės sistemą ir branduolinių įrenginių įvertinimą, užtikrinančius taikomų nuostatų atitikimą bei licencijų terminų laikymąsi;

iv) taikomų nuostatų sustiprinimą bei licencijų terminų patikrinimą, įskaitant suspendavimą, pakeitimą ar atšaukimą.“

19 Šios konvencijos 8 straipsnio 1 dalyje numatyta:

„Kiekviena Susitariančioji šalis turi sukurti ar paskirti kontroliavimo organą, įpareigotą įgyvendinti teisinę ir norminę bazę, apie kurią kalbama 7 straipsnyje, turinčią adekvačią galią, kompetenciją bei finansinius ir žmonių resursus priskirtų įsipareigojimų vykdymui.“

20 Šios konvencijos 14 straipsnyje „Saugumo užtikrinimas [vertinimas] ir patvirtinimas [tikrinimas]“ nustatyta:

„Kiekviena Susitariančioji šalis turi imtis atitinkamų žingsnių [priemonių] užtikrinant, kad:

i) prieš branduolinio įrenginio pastatymą ir viso jo veikimo metu būtų atliktas išsamus ir sisteminis saugumo įvertinimas. Toks įvertinimas turi būti tvirtai paremtas dokumentais, nuolat atnaujinant juos pagal įgytą eksploatacijos patyrimą ir reikšmingą naują informaciją apie saugumą, ir turi būti peržiūrėtas kontroliuojančio organo instancijos [nurodymu];

- ii) siekiant užtikrinti branduolinio įrenginio fizinę būklę, turi būti vykdoma analizė, tyrimai, tikrinimas ir inspekcija, o branduolinio įrenginio veikimas turi atitikti projektinius reikalavimus, taikomus valstybinius saugumo reikalavimus bei veikimo ribas ir sąlygas.“

21 Branduolinio saugumo konvencijos 15 straipsnyje „Radiacinė apsauga“ nustatyta:

„Kiekviena Susitariančioji šalis turi imtis atitinkamų žingsnių [priemonių] užtikrinant, kad visose veikimo stadijose radiacijos spinduliavimas darbuotojams ir gyventojams, sukiamas branduolinio įrenginio, būtų kuo mažesnis, kokį realiai galima pasiekti, ir kad jokiame individui išspinduliuojama dozė neviršytų nustatytų valstybinių ribų.“

22 Šios konvencijos 16–19 straipsniuose, pavadintuose atitinkamai „Avarinis pasiruošimas“, „Aikštelės parinkimas“, „Projektas ir konstrukcija [statyba]“ ir „Eksplotacija“, išvardijamos įvairios su šiuo klausimu susijusios pareigos.

Direktyva 96/29/Euratomas

23 1996 m. gegužės 13 d. Tarybos direktyva 96/29/Euratomas, nustatanti pagrindinius darbuotojų ir gyventojų sveikatos apsaugos nuo jonizuojančiosios spinduliuotės saugos standartus (OL L 159, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 2 t., p. 291), buvo priimta remiantis AE 31 ir 32 straipsniais.

24 Šios direktyvos 2 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Ši direktyva taikoma visoms praktinės veiklos rūšims, susijusioms su rizika, kurią lemia jonizuojančiosios spinduliuotės, atsirandančios iš dirbtinio šaltinio arba gamtinio šaltinio tais atvejais, kai gamtiniai radionuklidai yra arba buvo apdorojami dėl jų radioaktyviųjų, skilimo ar naudingųjų savybių, būtent:

- a) radioaktyviųjų medžiagų gamyba, apdirbimas, tvarkymas, naudojimas, laikymas, saugojimas, vežimas, įvežimas į Bendriją ir išvežimas iš jos bei radioaktyviųjų medžiagų laidojimas;
- b) bet kurio elektros įrenginio, skleidžiančio jonizuojančiąją spinduliuotę, ir kuriame yra elementas arba elementai, veikiantys esant aukštesniam kaip 5 kV potencialų skirtumui, naudojimas;
- c) bet kuri kita praktinė veikla, kurią nustato valstybė narė.“

25 Direktyvos 4 straipsnio „Leidimai“ 1 dalies a punkte nustatyta:

„Išskyrus šiame straipsnyje nurodytus atvejus, kiekviena valstybė narė turi reikalauti išankstinio leidimo tokioms praktinės veiklos rūšims:

- a) branduolinės energetikos objektų eksploatacijai ir jų eksploatacijos nutraukimui
<...>“

26 Direktyvos 96/29 6 straipsnio 3 dalyje nustatyta:

„Be to, kiekviena valstybė narė turi užtikrinti, kad:

- a) optimizavimo prasme visos apšvitos būtų tokios mažos, kokias įmanoma pasiekti protingomis priemonėmis, atsižvelgiant į ekonominius ir socialinius veiksniai;
- b) nepažeidžiant 12 straipsnio, visų atitinkamos praktinės veiklos metu gaunamų dozių suma neviršytų ribinių dozių, šioje dalyje nustatytų darbuotojams, mokiniams, studentams ir gyventojams.“

27 Šios direktyvos 13 straipsnyje nustatytos ribinės dozės gyventojams.

28 Šios direktyvos VIII dalies „Gyventojų radiacinės saugos užtikrinimas normaliomis sąlygomis“ 43 straipsnyje „Pagrindiniai principai“ numatyta:

„Kiekviena valstybė narė sukuria sąlygas, būtinas užtikrinti geriausią galimą gyventojų apsaugą, pagrįstą 6 straipsnyje nurodytais principais, ir taikyti pagrindinius gyventojų operatyvinės saugos principus.“

29 Direktyvos 96/29 44 straipsnyje „Praktinės veiklos, susijusios su jonizuojančiosios spinduliuotės pavojumi gyventojams, leidimo sąlygos“ nustatyta:

„Operatyvinė gyventojų sauga normaliomis sąlygomis nuo praktinės veiklos, kuriai būtinas išankstinis leidimas, reiškia visas priemones ir tyrimus nustatyti ir pašalinti veiksnius, kurie bet kurio darbo, kuriame naudojama jonizuojančioji spinduliuotė, metu gali sukelti gyventojų apšvitos pavojų, ir į kurių reikia atsižvelgti radiacinės saugos požiūriu. Tokia sauga apima šias užduotis:

- a) įrenginių, keliančių apšvitos pavojų, planų ir siūlomos vietos tiems įrenginiams sumontuoti atitinkamoje teritorijoje nagrinėjimas ir tvirtinimas radiacinės saugos požiūriu;
- b) tokių naujų įrenginių priėmimas naudoti atsižvelgiant į pakankamą apsaugą nuo bet kokio apšvitos arba radioaktyviojo užterštumo, kurie gali turėti įtakos toliau už šių įrenginių teritorijos, atsižvelgiant, jeigu tinka, į demografines, meteorologines, geologines, hidrologines ir ekologines sąlygas;

c) radioaktyviųjų nuotekų šalinimo planų tikrinimas ir tvirtinimas.

Šios užduotys turi būti vykdomos pagal kompetentingų įstaigų [institucijų] nustatytas taisykles, atsižvelgiant į tai, kokią pavojų kelia apšvita.“

30 Šios direktyvos 45 straipsnyje „Gyventojų dozių įvertinimas“ numatyta:

„Kompetentingos institucijos turi:

- a) užtikrinti, kad dozių dėl 44 straipsnyje nurodytos praktinės veiklos įvertinimas visiems gyventojams ir kontrolinėms gyventojų grupėms visur, kur tokios grupės gali būti, būtų atliktas kiek įmanoma tikroviškiau;
- b) nuspręsti, kaip dažnai reikia atlikti vertinimus, ir imtis visų būtinų priemonių nustatyti kontrolines gyventojų grupes, atsižvelgiant į veiksmingus radioaktyviųjų medžiagų pernešimo kelius;

c) atsižvelgiant į radiacinį pavojų, užtikrinti, kad, vertinant gyventojų dozes, būtų:

- įvertintos dozės, gaunamos dėl išorinės spinduliuotės, nurodant, kai įmanoma, neaiškos spinduliuotės kokybines charakteristikas,
- įvertintas radionuklidų patekimas į organizmą, rodantis radionuklidų prigimtį, ir, jei reikia, jų fizines ir chemines būsenas, bei nustatytas šių radionuklidų aktyvumas ir savitieji aktyvumai,
- įvertintos dozės, kurias gali gauti kontrolinės gyventojų grupės, ir apibūdintos šių grupių savybės;

d) reikalauti, kad būtų registruojami išorinės apšvitos matavimų, radionuklidų patekimo į organizmą ir radioaktyviojo užterštumo įvertinimo, taip pat ir dozių, kurias gavo kontrolinės grupės ir gyventojai, įvertinimo rezultatai.“

31 Šios direktyvos 46 straipsnyje „Tikrinimas“ nustatyta:

„Gyventojų sveikatos apsaugai kiekviena valstybė narė sukuria tikrinimo sistemą, kuri užtikrintų pagal šią direktyvą parengtų nuostatų vykdymą ir sukurtų prielaidas radiacinės saugos priežiūrai.“

32 Direktyvos 96/29 straipsnio „Įmonių atsakomybės sritys“ 1 dalyje nustatyta:

„Kiekviena valstybė narė reikalauja, kad įmonė, atsakinga už 2 straipsnyje nurodytas praktinės veiklos rūšis, vykdytų jas pagal gyventojų sveikatos apsaugos radiacinės saugos srityje principus ir, dirbdama su savo įrenginiais, visų pirma vykdytų šias užduotis:

a) siektų ir palaikytų optimalų aplinkos ir gyventojų saugos lygį;

b) tikrintų aplinkos ir gyventojų saugos techninių priemonių veiksmingumą;

c) ten, kur reikia, diegtų aplinkos ir gyventojų apšvitos ir radioaktyviosios taršos matavimo bei vertinimo įrangą ir metodikas, skirtas radiacinės saugos priežiūrai;

d) reguliariai kalibruotų matavimo prietaisus ir reguliariai juos tikrintų, ar jie tinkami ir teisingai naudojami.“

33 Šios direktyvos IX dalį sudarantys 48–53 straipsniai susiję su apsaugomąja veikla radiacinių avarijų atvejais.

34 Šios direktyvos 54 straipsnyje nustatyta:

„Ši direktyva nustato pagrindinius saugos standartus dėl darbuotojų ir gyventojų sveikatos apsaugos nuo jonizuojančiosios spinduliuotės pavojaus, kad valstybės narės juos įgyvendintų vienodai. Jeigu valstybė narė turi nustatyti dozės ribas, kurios yra griežtesnės negu tos, kurias nustato ši direktyva, ji apie tai praneša Komisijai ir valstybėms narėms.“

35 Neginčijama, kad Austrijos Respublika nepateikė tokios informacijos Komisijai ir kitoms valstybėms narėms.

Nacionalinės teisės aktai

- ³⁶ Austrijos civilinio kodekso (Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch, toliau – ABGB) 364 straipsnio 2 dalyje nustatyta:

„Nekilnojamojo turto savininkas gali uždrausti kaimynui poveikį, atsiradusį iš jo sklypo dėl nuotekų, dūmų, dujų, šilumos, kvapų, triukšmo, virpesių, ir kitokių panašų žalingą poveikį, jei jis viršija įprastą vietos lygį ir reikšmingai paveikia įprastą naudojimąsi nekilnojamojo turto. Tiesioginis teršalų išmetimas neturint specialios teisės yra neteisėtas visais atvejais.“

- ³⁷ ABGB 364 straipsnis nustato:

„Jei ši lygį viršijantys sutrikimai kyla dėl kasybos įrenginių arba įrenginio, kuris kaimyniniame sklype buvo įrengtas gavus administracinį leidimą, valdytojas turi teisę kreiptis į teismą tik dėl patirtos žalos atlyginimo, net jei ši atsirado dėl aplinkybių, į kurias nebuvo atsižvelgta išduodant administracinį leidimą.“

Pagrindinė byla ir jos aplinkybės

- ³⁸ *Land Oberösterreich* yra žemės ūkio ir agronominių bandymų paskirties sklypų, kuriuose įkurta žemės ūkio mokykla, savininkė. Šie sklypai yra Austrijoje, maždaug 60 km nuo Temelino atominės elektrinės, kuri yra Čekijos teritorijoje, 50 km nuo Austrijos sienos.

- 39 Šią elektrinę eksploatuoja energijos tiekimo įmonė ČEZ, pagal Čekijos teisę įsteigta uždaroji akcinė bendrovė, kurios didžioji dalis akcijų priklauso Čekijos valstybei.
- 40 Čekijos valdžios institucijos 1985 m. išdavė leidimą statyti ir eksploatuoti Temelino atominę elektrinę, ir ji eksperimentiniais tikslais pradėjo veikti 2000 m. spalio 9 dieną.
- 41 2001 m. *Land Oberösterreich* ir kiti privatūs savininkai *Landesgericht Linz* (Linco apygardos teismas) pareiškė ieškinius, pagrįstus ABGB 364 straipsnio 2 dalimi, kuriais siekiama įpareigoti ČEZ nutraukti žalingą poveikį arba jo pavojų, kylančius dėl minėtos elektrinės galbūt skleidžiamos jonizuojančiosios spinduliuotės.
- 42 *Land Oberösterreich* teigimu, šiai elektrinei normaliai veikiant sukeliami spinduliuotė arba bet kuriuo atveju su elektrinės eksploatacija susijusios taršos ar galimų jos veiklos sutrikdymų pavojus jau kurį laiką kenkia federalinei žemei priklausančių sklypų įprastam naudojimui. Todėl tenkinamos (prireikus – prevencinio) ieškinio dėl poveikio nutraukimo sąlygos.
- 43 Be to, dėl šios elektrinės vyko derybos tarp Austrijos Respublikos ir Čekijos Respublikos. Šių derybų protokolai pasirašyti 2000 m. gruodžio 12 d. Melke (Austrija). 2001 m. lapkričio 29 d. šios dvi valstybės priėmė dokumentą, pavadintą „Melko proceso išvados ir tęsinys“, į kurį, be kita ko, pateikiama nuoroda Čekijos Respublikos ir Austrijos Respublikos bendroje deklaracijoje dėl jų dvišalio susitarimo dėl Temelino atominės elektrinės, pridėtoje prie dešimties naujų valstybių narių, tarp kurių yra Čekijos Respublika, Stojimo į Europos Sąjungą sutarties, pasirašytos 2003 m.

balandžio 16 d Atėnuose, baigiamojo akto (OL L 236, p. 17); šia deklaracija šios dvi valstybės narės patvirtino, kad vykdys dvišalius įsipareigojimus, susijusius su minėtomis išvadomis.

44 Nuo 2003 m. Temelino atominė elektrinė veikia visu pajėgumu.

45 Iš 2002 m. lapkričio 6 d. Komisijos komunikato Tarybai ir Europos Parlamentui dėl branduolinio saugumo Europos Sąjungoje (COM(2002) 605, galutinis) matyti, kad derybose dėl dešimties naujų valstybių narių įstojimo 2004 metais, klausimams, susijusiems su valstybėse kandidatėse esančių atominių elektrinių branduoliniu saugumu, buvo skiriamas ypatingas dėmesys po to, kai Kelno Europos Taryba 1999 m. birželio 3 ir 4 d. priėmė rezoliucijas, raginančias Komisiją užtikrinti aukštesnių saugumo standartų taikymą Centrinėje ir Rytų Europoje. Atlikus vertinimą buvo uždaryti branduoliniai reaktoriai arba priimtos rekomendacijos dėl jų patobulinimo, siekiant pasiekti saugumo lygį, panašų į Europos Sąjungoje egzistavusį analogiškų reaktorių lygį, kurių veiksmingą įgyvendinimą stebėjo Komisija ir Taryba (ypač žr. šio komunikato įžangos 4 punktą ir jo 1.1 punkto b papunktį bei 3.2 punktą).

46 Greta Melko proceso, kuriame Komisija aktyviai veikė siekdama palengvinti Čekijos ir Austrijos valdžios institucijų dialogą, Komisija ir Taryba vertino Temelino atominės elektrinės, kaip ir kitų valstybių kandidačių branduolinių įrenginių, saugumą, ir šio vertinimo rezultatai parodė, kad šios elektrinės, įgyvendinančios siūlomas rekomendacijas, branduolinio saugumo lygis buvo pakankamas (žr. minėto komunikato 1.1 punkto b papunktį).

47 Be to, kaip matyti iš Komisijos komunikato dėl per 2004 m. ir 2005 m., įgyvendinant Euratomo sutarties II antraštinės dalies 3–10 skyrius, atliktos veiklos santraukos (COM (2006) 395, galutinis) 5.3.2 punkto, Čekijos Respublikai įstojus į Europos Sąjungą patikrinimai pagal AE 35 straipsnį Temeline buvo atlikti 2004 ir 2005 metais.

48 Komisija taip pat buvo paprašyta pateikti 2005 m. lapkričio 24 d. Nuomonę dėl radioaktyviųjų atliekų, atsiradusių pertvarkant Čekijos Temelino atominės elektrinės teritoriją, pašalinimo plano pagal Euratomo sutarties 37 straipsnį (OL C 293, p. 40). Šioje nuomonėje Komisija, be kita ko, padarė išvadą, kad „visų formų radioaktyviųjų atliekų, atsiradusių pertvarkant <...> Temelino atominės elektrinės teritoriją, pašalinimo plano įgyvendinimas, tiek dirbant įprastu režimu, tiek bendruosiuose duomenyse aptarto avarijos pobūdžio ir masto atveju, neturėtų sukelti sveikatos požiūriu kitos valstybės narės vandens, dirvožemio ar oro erdvės didelės radioaktyviosios taršos“.

49 2006 m. lapkričio 3 d. buvo patikrinti du Temelino atominės elektrinės reaktoriai, ir priimta galutinė deklaracija dėl suderinamumo su galiojančiais teisės aktais.

Prejudiciniai klausimai

50 *Landesgericht Linz* teigia, kad pagal ankstesnę teismų praktiką ABGB 364 a straipsnis, pagal kurį neleidžiama pateikti ieškinio dėl įrenginių, kuriems suteiktas administracinis leidimas, žalingo poveikio nutraukimo, buvo taikomas ir įrenginiams, kuriems leidimą išdavė užsienio valdžios institucijos, jeigu pasirodydavo, kad atitinkamas žalingas poveikis buvo leidžiamas pagal tarptautinę teisę ir kad kilmės valstybėje taikomos leidimo išdavimo sąlygos iš esmės atitiko galiojančias Austrijoje.

- 51 Tačiau *Oberster Gerichtshof* (Aukščiausiasis teismas) 2006 m. balandžio 4 d. Sprendime nusprendė, kad į minėto 364 a straipsnio taikymo sritį patenka tik Austrijos valdžios institucijų išduoti leidimai. Šioje nuostatoje iš tikrųjų remiamasi tik skirtingų nacionalinių interesų vertinimu, ir niekas nepateisina to, kad Austrijos įstatymų leidėjas nustatytų nuosavybės teisės apribojimus Austrijoje esančiam nekilnojam turtui, kuriam daroma žala, vadovaudamasis tik užsienio ekonomikos ir viešuoju užsienio interesais.
- 52 *Landesgericht Linz* nuomone, *Oberster Gerichtshof* aiškinimas galėtų prieštarauti Bendrijos teisei, nes nevienodai vertinami įrenginiai, kuriems suteiktas Austrijos valdžios institucijų leidimas, ir įrenginiai, turintys kitos valstybės narės valdžios institucijų išduotą leidimą.
- 53 Kadangi nei EB ir EAEB sutartyse, nei jų pagrindu priimtuose antrinės teisės aktuose nėra taisyklių, susijusių su leidimų suteikimu atominėms elektrinėms ir tokių leidimų pripažinimu kitose nei juos išdavusiose valstybėse narėse, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia, ar nurodomas nevienodas vertinimas pažeidžia EB 10, 12, 28 arba 43 straipsnius.
- 54 Šiomis aplinkybėmis *Landesgericht Linz* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. a) Ar yra lygiavėčio poveikio priemonė EB 28 straipsnio prasme tuomet, kai įmonė, kitoje valstybėje narėje eksploatuojanti elektrinę pagal šios valstybės teisę ir taikytinus Bendrijos teisės aktus ir joje gaminanti į kitas valstybes nars tiekiamą elektros energiją, kaimyninės valstybės narės teismo priimtu visose

valstybėse narėse vykdytinu sprendimu pagal (2000 m. gruodžio 22 d. Tarybos) Reglamentą dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo (OL L 12, 2001, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 4 t., p. 42) dėl šios elektrinės galimo žalingo poveikio nutraukimo yra įpareigojama pritaikyti įrenginius pagal kitos valstybės techninius reikalavimus arba net – nesant galimybės pritaikyti dėl viso įrenginio sudėtingumo – nutraukti šių įrenginių eksploataciją, o šis teismas, remdamasis šios valstybės aukščiausiojo teismo pateiktu nacionalinės teisės išaiškinimu, negali atsižvelgti į egzistuojantį leidimą eksploatuoti elektrinę jos buvimo vietos valstybėje narėje, nors, nagrinėdamas atitinkamą ieškinį dėl veiksmų nutraukimo, atsižvelgtų į nacionalinį leidimą eksploatuoti įrenginius, ir dėl to negalėtų būti priimamas teismo sprendimas dėl įmonės įrenginio, kurio leidimas eksploatuoti išduotas teismo vietos valstybėje, naudojimo nutraukimo?

- b) Ar EB sutartyje įtvirtintus pateisinimo pagrindus reikia aiškinti taip, kad valstybės narės teisėje daromas skirtumas tarp nacionalinių ir užsienio leidimų įrenginiams bet kuriuo atveju yra neleistinas atsižvelgiant į argumentą, kad apsaugą privaloma suteikti tik nacionalinei, o ne užsienio ekonomikai, nes tai yra tik ekonominis motyvas, kuris pagrindinių laisvių sistemoje nepripažįstamas saugotinu?

- c) Ar EB sutartyje įtvirtintus pateisinimo pagrindus ir juos atitinkantį proporcingumo principą reikia aiškinti taip, kad valstybės narės teisėje daromas bendro pobūdžio skirtumas tarp nacionalinių ir užsienio leidimų įrenginiams bet kuriuo atveju yra neleistinas, nes kitos valstybės narės nacionalinis teismas įrenginio, kuriam leidimas buvo išduotas jo buvimo vietos valstybėje narėje, eksploataciją konkrečiu atveju turi vertinti remdamasis faktiniu įrenginio eksploatacijos keliu pavoju viešajai tvarkai, visuomenės saugumui ar sveikatai arba kitais pripažintais viešojo intereso pagrindais?

- d) Ar, atsižvelgiant į svarstant pateisinimo pagrindus nagrinėtiną proporcingumo principą, valstybės narės teismai bet kuriuo atveju leidimą eksploatuoti įrenginį jo buvimo vietos valstybėje narėje turi vertinti kaip nacionalinį įrenginio leidimą tuomet, kai įrenginio leidimas jo buvimo vietos valstybėje narėje teisine prasme iš esmės yra lygiavertis nacionaliniam įrenginio leidimui?

- e) Ar, atsakant į pirmesnius klausimus, turi reikšmės tai, kad buvimo vietos valstybėje narėje leidimas išduotas atominei elektrinei, kai kitoje valstybėje narėje, kurioje nagrinėjamas ieškinys dėl tariamai gresiančio atominės elektrinės žalingo poveikio nutraukimo, šios rūšies įrenginių negalima eksploatuoti *per se*, nors joje eksploatuojami kiti branduoliniai įrenginiai?

- f) Ar atitinkamą ieškinį dėl veiksmų nutraukimo nagrinėjantys valstybės narės teismai tuo atveju, kai 1 klausimo a punkte nurodytas nacionalinės teisės išaiškinimas pažeidžia EB 28 straipsnį, privalo nacionalinę teisę aiškinti atsižvelgdami į Bendrijos teisę taip, kad žodžių junginys „įrenginys, kuriam leidimą išdavė valdžios institucijos“ apima ne tik nacionalinius, bet ir užsienio leidimus eksploatuoti įrenginius, išduotus valdžios institucijų kitose ES valstybėse narėse?

2. a) Ar su EB 43 straipsnyje nustatytu vienos valstybės narės nacionalinių subjektų įsisteigimo laisvės kitos valstybės narės teritorijoje apribojimo draudimu suderinama tai, kad įmonė, vienoje valstybėje narėje eksploatuojanti elektrinę pagal šios valstybės teisę ir taikytinus Bendrijos teisės aktus, kaimyninės valstybės narės teismo priimtu visose valstybėse narėse vykdytinu sprendimu pagal Reglamentą Nr. 44/2001 dėl šios elektrinės galimo žalingo poveikio nutraukimo yra įpareigojama pritaikyti įrenginius pagal kitos valstybės

techninius reikalavimus arba net – nesant galimybės pritaikyti dėl viso įrenginio sudėtingumo – nutraukti šių įrenginių eksploataciją, o šis teismas, remdamasis šios valstybės aukščiausiojo teismo pateiktu nacionalinės teisės išaiškinimu, negali atsižvelgti į egzistuojantį leidimą eksploatuoti elektrinę jos buvimo vietos valstybėje narėje, nors nagrinėdamas atitinkamą ieškinį dėl veiksmų nutraukimo jis atsižvelgtų į nacionalinį leidimą įrenginiams, ir dėl to negalėtų būti priimamas teismo sprendimas dėl įmonės įrenginio, kuriam leidimas eksploatuoti išduotas teismo vietos valstybėje, naudojimo nutraukimo?

- b) Ar EB sutartyje įtvirtintus įsisteigimo laisvės apribojimą pateisinančius pagrindus reikia aiškinti taip, kad valstybės narės teisėje daromas skirtumas tarp nacionalinių ir užsienio leidimų įrenginiams bet kuriuo atveju yra neleistinas atsižvelgiant į argumentą, kad apsaugą privaloma suteikti tik nacionalinei, o ne užsienio ekonomikai, nes tai yra tik ekonominis motyvas, kuris pagrindinių laisvių sistemoje nepripažįstamas saugotinu?

- c) Ar EB sutartyje įtvirtintus įsisteigimo laisvės apribojimą pateisinančius pagrindus ir ypač proporcingumo principą reikia aiškinti taip, kad valstybės narės teisėje daromas bendro pobūdžio skirtumas tarp nacionalinių ir užsienio leidimų įrenginiams yra neleistinas, nes kitos valstybės narės nacionalinis teismas įrenginio, kuriam leidimas buvo išduotas jo buvimo vietos valstybėje narėje, eksploataciją konkrečiu atveju turi vertinti remdamasis faktiniu įrenginio eksploatacijos keliamu pavojumi viešajai tvarkai, visuomenės saugumui ar sveikatai arba kitais pripažintais viešojo intereso pagrindais?

- d) Ar, atsižvelgiant į proporcingumo principą, nagrinėtiną svarstant įsisteigimo laisvės pažeidimų pateisinimus, valstybės narės teismai bet kuriuo atveju

leidimą eksploatuoti įrenginį jo buvimo vietos valstybėje narėje turi vertinti taip pat, kaip nacionalinį įrenginio leidimą tuomet, kai įrenginio leidimas, suteiktas jo buvimo vietos valstybėje, teisine prasme iš esmės yra lygiavertis nacionaliniam įrenginio leidimui?

- e) Ar nagrinėjant pirmiau pateiktus klausimus taip pat ir įsisteigimo laisvės atžvilgiu turi reikšmės tai, kad buvimo vietos valstybėje narėje leidimas išduotas atominei elektrinei, kai kitoje valstybėje narėje, kurioje nagrinėjamas ieškinys dėl tariamai gresiančio atominės elektrinės žalingo poveikio nutraukimo, šios rūšies įrenginių negalima eksploatuoti *per se*, nors joje eksploatuojami kiti branduoliniai įrenginiai?
- f) Ar atitinkamą ieškinį dėl veiksmų nutraukimo nagrinėjantys valstybės narės teismai tuo atveju, kai 2 klausimo a punkte nurodytas nacionalinės teisės išaiškinimas pažeidžia EB 43 straipsnį, privalo nacionalinę teisę aiškinti atsižvelgdami į Bendrijos teisę taip, kad žodžių junginys „įrenginys, kuriam leidimą išdavė valdžios institucijos“ apima ne tik nacionalinius, bet ir užsienio leidimus eksploatuoti įrenginius, išduotus valdžios institucijų kitose ES valstybėse narėse?
- a) Ar tai yra EB 12 straipsniu draudžiama netiesioginė diskriminacija dėl pilietybės, jeigu valstybės narės teismai, nagrinėdami privačių asmenų pareikštą ieškinį dėl įrenginių eksploatacijos nutraukimo, atsižvelgia į nacionalinės valdžios institucijų išduotą leidimą eksploatuoti įrenginius, ir dėl to netenkinami reikalavimai dėl įrenginių eksploatacijos nutraukimo arba pritaikymo, kai šie teismai, nagrinėdami tokius ieškinius dėl veiksmų nutraukimo, neatsižvelgia į kitose valstybėse narėse šių valstybių narių valdžios institucijų išduotus įrenginių leidimus?

- b) Ar tokia diskriminacija patenka į Sutarties taikymo sritį, nes ji susijusi su atitinkamus įrenginius eksploatuojančioms įmonėms taikomais įsisteigimo ES valstybėje narėje teisiniais reikalavimais bei teisiniais reikalavimais, į kuriuos atsižvelgdamos tokios įmonės gamina elektros energiją ir tiekia ją į kitas ES valstybes nares, ir taip turi bent jau netiesioginį ryšį su pagrindinių laisvių įgyvendinimu?

- c) Ar tokia diskriminacija pateisinama objektyviais pagrindais, jei atitinkami valstybės narės teismai neatlieka konkretaus atvejo tyrimo dėl faktinių aplinkybių, kuriomis remiantis buvimo vietos valstybėje narėje buvo išduotas leidimas įrenginiams? Ar tai, kad kitos valstybės narės teismai atsižvelgia į užsienyje išduotą leidimą buvimo vietos valstybėje narėje, neatitinka proporcingumo principo bent su sąlyga, kad šis leidimas teisiniu atžvilgiu iš esmės lygiavertis nacionaliniam įrenginių leidimui?

- d) Ar atitinkamą ieškinį dėl veiksmų nutraukimo nagrinėjantys valstybės narės teismai tuo atveju, kai 3 klausimo a punkte nurodytas nacionalinės teisės išaiškinimas pažeidžia EB 12 straipsnį, privalo nacionalinę teisę aiškinti atsižvelgdami į Bendrijos teisę taip, kad žodžių junginys „įrenginys, kuriam leidimą išdavė valdžios institucijos“ apima ne tik nacionalinius, bet ir užsienio leidimus eksploatuoti įrenginius, išduotus valdžios institucijų kitose ES valstybėse narėse?

- 4. a) Ar EB 10 straipsnyje įtvirtintas lojalaus bendradarbiavimo Bendrijos teisės taikymo srityje principas galioja ir valstybių narių tarpusavio santykiuose?

- b) Ar, remiantis šiuo lojalaus bendradarbiavimo principu, darytina išvada, kad valstybės narės viena kitos atžvilgiu negali apsunkinti arba net sužlugdyti jų suverenios veiklos ir kad tai ypač taikoma atitinkamiems sprendimams dėl branduolinių įrenginių planavimo, statybos ir eksploatacijos jų teritorijoje?
- c) Ar atitinkamą ieškinį dėl veiksmų nutraukimo nagrinėjantys valstybės narės teismai tuo atveju, kai 4 klausimo a punkte nurodytas nacionalinės teisės išaiškinimas pažeidžia EB 10 straipsnį, privalo nacionalinę teisę aiškinti atsižvelgdami į Bendrijos teisę taip, kad žodžių junginys „įrenginys, kuriam leidimą išdavė valdžios institucijos“ apima ne tik nacionalinius, bet ir užsienio leidimus eksploatuoti įrenginius, išduotus valdžios institucijų kitose ES valstybėse narėse?“

Pirminės pastabos

55 Austrijos vyriausybės nuomone, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas netinkamai apibūdino ABGB 364a straipsnį. Teismų praktikoje iš tikrųjų nurodyta, kad ši nuostata netaikoma ir Austrijoje išduotiems leidimams, jeigu jie buvo suteikti vykdant procedūrą, kurioje kaimyninis subjektas nepripažįstamas šalimi, arba jei egzistavo žalingas poveikis gyvybei ir sveikatai, arba kilo didelis to pavojus. Todėl nėra prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nurodyto nevienodo vertinimo.

56 *Land Oberösterreich* tvirtina, kad, priešingai negu išplaukia iš sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą, ABGB 364a straipsnio formuluotė „įrenginys, kuriam išduotas administracinis leidimas“ taip pat gali būti taikoma kitos valstybės narės valdžios institucijų išduotiems leidimams. Taip būtų tuo atveju, kai žalingas poveikis leidžiamas pagal tarptautinę teisę, kai įsisteigimo valstybėje taikomos leidimo išdavimo sąlygos tapačios galiojančioms teismo vietos valstybėje ir kai turto, kuriam gresia

pavojus, savininkas, kaip šalis, galėjo dalyvauti leidimo išdavimo procedūroje. Tačiau šioje byloje akivaizdu, kad atominei elektrinei negali būti išduotas leidimas pagal Austrijos teisę, kad ČEZ suteiktas leidimas neatitinka nei techninių standartų, nei šiuo metu galiojančių procedūrinių reikalavimų ir kad *Land Oberösterreich* negalėjo dalyvauti atitinkamoje leidimo išdavimo procedūroje.

57

Vis dėlto šiuo atžvilgiu svarbu priminti, kad Teisingumo Teismas neturi aiškinti nacionalinės teisės nuostatų, nes toks aiškinimas iš tikrųjų priklauso išimtinai nacionalinių teismų kompetencijai. Todėl Teisingumo Teismas, kai nacionalinis teismas jam pateikia prašymą priimti prejudicinį sprendimą, turi laikytis šio teismo pateikto nacionalinės teisės aiškinimo (šiuo klausimu, be kita ko, žr. 2008 m. spalio 2 d. Sprendimo *Heinrich Bauer Verlag*, C-360/06, Rink. p. I-7333, 15 punktą ir jame nurodytą teismų praktiką).

Dėl prejudicinių klausimų

Pirminiai argumentai

58

Kaip matyti net iš prejudicinių klausimų formuluočių, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas juos formuluoja remdamasis prielaida, kad jo sprendimas, kuriuo ČEZ galėtų būti įpareigota pritaikyti Temelino atominę elektrinę arba net nutraukti jos eksploataciją, jeigu nebūtų galima atlikti reikalaujamo pritaikymo, igis galią, kurią bet kurioje valstybėje narėje turi pagal Reglamento Nr. 44/2001 nuostatas priimti sprendimai.

59 Čekijos vyriausybė savo pastabose pateikia du prieštaravimus dėl tokios prielaidos.

60 Pirmiausia ji ginčija net Reglamento Nr. 44/2001 nuostatų taikymą numatomam priimti teismo sprendimui. Pagal šio reglamento 66 straipsnio 1 dalį jis iš principo netaikomas byloms, kurios, kaip ieškinys pagrindinėje byloje, buvo iškeltos iki įsigaliojant šiam reglamentui. Be to, šioje byloje negalėtų būti taikoma nė viena iš dviejų šio straipsnio 2 dalyje numatytų išimčių. Pirma, iš tiesų ieškinys pagrindinėje byloje buvo pateiktas dar neįsigaliojus 1968 m. rugsėjo 27 d. Konvencijai dėl jurisdikcijos ir sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose vykdymo (OL L 299, 1972, p. 32; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 4 t., p. 42) tarp šių dviejų susijusių valstybių, nes Čekijos Respublika jį pateikiant nebuvo šios konvencijos šalis. Antra, Austrijos teismų jurisdikcija šiuo atveju kyla ne iš kompetencijos taisyklių, atitinkančių nustatytąsias šio reglamento II skyriuje, bet veikiau iš visiškai valstybės vidaus kompetencijos taisyklės, pagrįstos ieškovės pagrindinėje byloje buveine.

61 Antra, Čekijos vyriausybė teigia, kad net preziumuojant, jog taikomos Reglamento Nr. 44/2001 nuostatos, šio reglamento 34 straipsnio 1 punktas, kuriame numatoma, kad teismo sprendimas nėra pripažįstamas, jei toks pripažinimas yra aiškiai prieštaraujantis valstybės narės, kurioje siekiama jį pripažinti, viešajai tvarkai, šioje byloje būtų taikomas Čekijos teismams.

62 Tačiau atsižvelgiant į toliau pateikiamą atsakymą į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikuso teismo pateiktus klausimus, nereikia pateikti nuomonės nei dėl Čekijos vyriausybės prieštaravimų, nei apskritai dėl Reglamento Nr. 44/2001 nuostatų aiškinimo.

Dėl prejudicinių klausimų priimtino

- 63 *Land Oberösterreich* teigia, kad prejudiciniai klausimai yra nepriimtini dėl dviejų priežasčių.
- 64 Pirma, dėl to, kad šie klausimai labai ilgi ir kad juose išdėstyta labai daug argumentų bei duomenų, neįmanoma suformuoti aiškių atsakymų.
- 65 Tačiau Teisingumo Teismas šiuo atžvilgiu konstatuoja, kad sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą motyvuose ir prejudiciniuose klausimuose pateiktos faktinės ir teisinės aplinkybės leidžia vykdyti jam paskirtą jurisdikciją.
- 66 Antra, *Land Oberösterreich* teigia, kad nėra pakankamo ryšio tarp pagrindinėje byloje nagrinėjamos situacijos ir Bendrijos teisės, nes prejudiciniai klausimai yra dirbtiniai ir hipotetiniai.
- 67 Šiuo atžvilgiu svarbu pabrėžti, kad klausimas, ar tokia situacija, kokia nagrinėjama pagrindinėje byloje, priklauso prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nurodytų Bendrijos teisės nuostatų taikymo sričiai, yra esmės klausimas, susijęs su jų aiškinimu, todėl šiuo atžvilgiu galinčios egzistuoti abejonės negali turėti įtakos prejudicinių klausimų priimtinumui.
- 68 Iš to išplaukia, kad prašymas priimti prejudicinį sprendimą yra priimtinas.

Dėl Bendrijos teisės nuostatų, kurias reikia aiškinti, nustatymo

⁶⁹ Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas savo sprendime išreiškia abejones dėl ABGB 364a straipsnio suderinamumo su Bendrijos teise, atsižvelgiant į šios nuostatos sukuriamą nevienodą vertinimą, pirma, įmonių, turinčių įrenginius, kuriems išduotas administracinis leidimas Austrijoje ir kurioms nepareikštas ieškinys, prireikus – prevencinis, dėl žalingo poveikio kaimynams nutraukimo, ir, antra, įmonės, kuri, kaip antai ČEZ, turi įrenginį, šiuo atveju – atominę elektrinę, kuriam gautas kitos valstybės narės kompetentingų valdžios institucijų leidimas, ir kuriai pareikštas toks ieškinys dėl nutraukimo.

⁷⁰ Šiuo atžvilgiu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pirmiausia nurodo keturias EB sutarties nuostatas, kurios, jo nuomone, galėtų drausti tokį nevienodą vertinimą, t. y. atitinkamai EB 10, 12, 28 ir 43 straipsnius.

Teisingumo Teismui pateiktos pastabos

⁷¹ ČEZ, Čekijos, Prancūzijos bei Lenkijos vyriausybės ir Komisija, laikydamosi pozicijų, kurias jos, be kita ko, pateikė dėl keturių nurodytų EB sutarties straipsnių, tvirtina, kad įvairios EAEB sutarties nuostatos ir jomis remiantis priimti teisės aktai yra svarbūs nagrinėjant prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikuso teismo nurodytas problemas.

⁷² Manydama, kad pagrindinėje byloje nagrinėjamą nevienodą vertinimą draudžia EB 12 straipsnis, Komisija šiuo klausimu, be kita ko, tvirtina, jog šiame straipsnyje įtvirtintas diskriminacijos dėl pilietybės draudimas yra bendrasis principas, kurį reikia taikyti ir atsižvelgiant į EAEB sutartį, ar jog tai, kad kalbama apie į šios sutarties taikymo sritį patenkančią įmonę, patvirtina, kad jai taikomas EB 12 straipsnis. AE 30–

32 straipsniai, Direktyva 96/29 ir AE 37 straipsniai visų pirma rodo, kad pagrindinėje byloje nagrinėjama situacija patenka į EAEB sutarties taikymo sritį.

73 Komisija per teismo posėdį, be kita ko, šiuo klausimu nurodė, kad jeigu valstybė narė neleidžia pareikšti prevencinio ieškinio dėl žalingo poveikio nutraukimo, kai kenksmingai veiklai suteiktas administracinis leidimas, ši valstybė narė negali leisti pateikti tokio ieškinio, kai nagrinėjamą veiklą vykdo atominė elektrinė, veikianti kitoje valstybėje narėje, kurioje išduotas administracinis leidimas. Iš tikrųjų toks nevienodas vertinimas, Komisijos nuomone, negali būti pateisinamas, nes, be kita ko, tokio leidimo buvimas, remiantis EAEB sutarties pagrindu priimtais teisės aktais, rodo, kad jonizuojančiosios spinduliuotės sukeltos apšvitos ribinių verčių laikymasis normaliai eksploatuojant įmonę buvo tinkamai išnagrinėtas ir yra nuolat tikrinamas.

74 Čekijos vyriausybės nuomone, AE 30–39 straipsniai ir Branduolinio saugumo konvencijos 7, 8 ir 14 straipsniai turi būti taikomi pagrindinėje byloje. Jeigu Austrijos teismai nagrinėtų leidimą, kuriuo Branduolinio saugumo taryba, t. y. pagal minėtos konvencijos 8 straipsnį įgaliota Čekijos nacionalinė valdžios institucija, leido eksploatuoti Temelino atominę elektrinę, būtų pažeistos nurodytos nuostatos ir, be kita ko, šiai nacionalinei valdžios institucijai suteikti įgaliojimai bei kartu AE 192 straipsnis. Visos šios nuostatos nustato abipusę valstybių narių pasitikėjimo pareigą dėl jų išduotų leidimų ir vykdomų patikrinimų.

75 ČEZ per teismo posėdį teigė, kad tuo, jog Austrijos teismas turi įvertinti kompetentingos Čekijos valdžios institucijos išduotą administracinį leidimą arba Temelino atominės elektrinės saugumą, kėsinausi į Čekijos Respublikos kompetenciją, jai pripažįstamą Branduolinio saugumo konvencijoje, ir pažeidžia pastarąją bei AE 192 straipsnyje įtvirtintą lojalumo principą.

⁷⁶ Lenkijos vyriausybė mano, kad AE 30–39 straipsniai, Direktyva 96/29, ypač jos 4 straipsnio 1 dalies a punktas, 13, 44 ir 45 straipsniai, ir Branduolinio saugumo konvencija, būtent jos 7, 14 ir 15 straipsniai, nustato minimalų suderintą standartą, taikomą ribinėms jonizuojančiosios spinduliuotės emisijoms normoms, kurio turi laikytis visos atominės elektrinės tam, kad gautų leidimą eksploatuoti. Šiose nuostatose taip pat numatytas reguliarus saugumo vertinimas ir patikrinimai atliekant analizę, priežiūrą, bandymus bei inspektavimą, ir tiek Komisijai – atliekant patikrinimus vietoje bei pranešant informaciją, kurią jai privaloma teikti, tiek kaimyninėms valstybėms narėms – konsultuojantis su šalimis bei perduodant joms duomenis, leidžiama vertinti atominių elektrinių veiklą. Šiomis sąlygomis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi apsiriboti patikrinimu, ar *ČEZ* turi Temelino atominės elektrinės veiklai vykdyti būtiną leidimą; kitu atveju būtų pažeistas AE 192 straipsnis.

⁷⁷ Prancūzijos vyriausybė, įstojusi į bylą per žodinę proceso dalį, tvirtino, kad nagrinėjant šią bylą reikia atsižvelgti į AE 30–32, 33, 35, 37 bei 38 straipsnius, skaitomus atsižvelgiant į Teisingumo Teismo praktiką, ir Direktyvą 96/29, kuriais specialiai siekiama nustatyti ribas, leidžiančias apsaugoti gyventojus nuo pavojaus, susijusio su branduoliniais įrenginiais.

⁷⁸ Be to, ši vyriausybė pabrėžia, kad Temelino atominės elektrinės veikimo sąlygas išsamiai išnagrinėjo Komisija per stojimo procesą, tačiau tada abejonių dėl jos eksploatacijos nekilo. Ji taip pat nurodo Komisijos atliktus patikrinimus ir jos teigiamą nuomonę, paminėtus šio sprendimo 47 ir 48 punktuose.

⁷⁹ Tos pačios vyriausybės manymu, EAEB sutartimi nustatytos ribos draudžia valstybės narės teismui įpareigoti kitoje valstybėje narėje pagal šios srities teisės reikalavimus veikiančią atominę elektrinę eksploatuojančią subjektą pritaikyti šios elektrinės veiklą arba ją nutraukti.

- 80 Be to, Prancūzijos ir Lenkijos vyriausybės per teismo posėdį nurodė, kad jos pritaria Komisijos nuomonei, jog EB 12 straipsnyje įtvirtintas nediskriminavimo dėl pilietybės principas yra bendrasis, kurį galima taikyti ir atsižvelgiant į EAEB sutartį. Šių vyriausybių nuomone, tokį principą šioje byloje pažeidžia nevienodas vertinimas pagal ABGB 364a straipsnį, taikomas atominėms elektrinėms, kurios turi kitoje nei Austrijoje valstybėje narėje leidimą, išduotą laikantis minimalių Bendrijos lygiu suderintų reikalavimų.

Teisingumo Teismo vertinimas

- 81 Tai, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas formaliai pateikė klausimą, nurodydamas tam tikras Bendrijos teisės nuostatas, netrukdo Teisingumo Teismui pateikti nacionaliniam teismui išsamų Bendrijos teisės aiškinimą, kuris gali būti naudingas sprendimui šio teismo nagrinėjamoje byloje priimti, neatsižvelgiant į tai, ar jis apie tai užsimena savo pateiktuose klausimuose (žr., be kita ko, 2005 m. rugsėjo 15 d. Sprendimo *Ioannidis*, C-258/04, Rink. p. I-8275, 20 punktą bei jame nurodytą teismų praktiką ir 2006 m. vasario 21 d. Sprendimo *Ritter-Coulais*, C-152/03, Rink. p. I-1711, 29 punktą bei jame nurodytą teismų praktiką). Šiuo atžvilgiu Teisingumo Teismas turi iš visos nacionalinio teismo pateiktos informacijos, ypač iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą motyvuojamosios dalies, atrinkti aiškinotinus Bendrijos teisės klausimus, atsižvelgdamas į bylos dalyką (žr., be kita ko, 1986 m. kovo 20 d. Sprendimo *Tissier*, 35/85, Rink. 1207, 9 punktą).
- 82 Šiuo atveju pirmiausia reikia nurodyti, kad pagrindinė byla iš esmės susijusi su klausimu, ar galima tęsti pramoninę veiklą, kurią sudaro atominės elektrinės eksploatacija, ir – prireikus – kokios yra techninės sąlygos, kurias galima nustatyti tokiai elektrinei dėl tariamai sukkelto žalingo poveikio arba jo pavojaus, susijusio su apšvita dėl jonizuojančiosios spinduliuotės iš šios elektrinės, kitoje valstybėje esančiam nekilnojamajam turtui.

83 Tokia pramoninė veikla vien dėl savo dalyko didele dalimi priklauso EAEB sutarties, kurioje akivaizdžiai yra ir daug taisyklių, konkrečiai susijusių su gyventojų ir aplinkos apsauga nuo jonizuojančiosios spinduliuotės, taikymo sričiai.

84 Be to, reikia pabrėžti, kad Teisingumo Teismas pagal EB 234 straipsnį ir AE 150 straipsnį turi identišką kompetenciją aiškinti EB ir EAEB sutarčių nuostatas. Aplinkybė, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas formaliai kreipėsi į Teisingumo Teismą pagal EB 234 straipsnį ir prašė išaiškinti EB sutarties nuostatas, taip pat netrukdo Teisingumo Teismui pateikti jam visus duomenis, kurie galėtų būti naudingi priimančiam sprendimą jo nagrinėjamoje byloje, įskaitant susijusius su EAEB sutartimi ir lemiančius tai, kad Teisingumo Teismas priima sprendimą remdamasis AE 150 straipsniu suteikiama kompetencija (šiuo klausimu žr. 1986 m. sausio 15 d. Sprendimo *Hurd*, 44/84, Rink. p. 29, 1 ir 14 punktus).

85 Be to, reikia priminti, kad EB 305 straipsnio 2 dalyje aiškiai numatyta, jog EB sutarties nuostatos nepažeidžia EAEB sutarties nuostatų.

86 Kaip bus matyti toliau, šioje byloje EAEB sutarties principų bei specialių nuostatų ir tam tikrų, remiantis šia sutartimi priimtų aktų nagrinėjimas leidžia atsakyti į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikuso teismo klausimus.

Dėl diskriminacijos dėl pilietybės draudimo principo EAEB sutarties taikymo srityje

Dėl šio principo egzistavimo

- ⁸⁷ Reikia priminti, kad trečiajame prejudiciniame klausime nurodytu EB 12 straipsniu EB sutarties taikymo srityje draudžiama bet kokia diskriminacija dėl pilietybės.
- ⁸⁸ Nors EAEB sutartyje nėra aiškos minėta EB sutarties straipsnį atitinkančios nuostatos, kaip labai seniai pabrėžė Teisingumo Teismas, EB 12 straipsnyje įtvirtintas principas priskiriamas Bendrijos „principams“ ir nacionalinio vertinimo taisyklė yra viena jos fundamentalių teisinių nuostatų (žr., be kita ko, 1974 m. birželio 21 d. Sprendimo *Reyners*, 2/74, Rink. p. 631, 15 ir 24 punktus).
- ⁸⁹ Šis 12 straipsnis, kuriuo draudžiama bet kokia diskriminacija dėl pilietybės, tėra specifinė bendrojo lygybės principo, kuris yra vienas pagrindinių Bendrijos teisės principų, išraiška (šia prasme žr., be kita ko, 1980 m. spalio 8 d. Sprendimo *Überschär*, 810/79, Rink. p. 2747, 16 punktą ir 2002 m. kovo 19 d. *Komisija prieš Italiją*, C-224/00, Rink. p. I-2965, 14 punktą).
- ⁹⁰ Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, ir sutarčių tikslui, ir nuoseklumui prieštarautų tai, kad EB sutarties taikymo srityje EB 12 straipsniu draudžiama diskriminacija dėl pilietybės būtų – atvirkščiai – toleruojama EAEB sutarties taikymo srityje.

- 91 Taip pat reikia pripažinti, kad bet kokios diskriminacijos dėl pilietybės draudimo principas Bendrijos teisės taikymo srityje, net ir aiškiai įtvirtintas tik EB 12 straipsnyje, yra bendrasis principas, kuris taip pat taikytinas EAEB sutarties taikymo srityje.

Dėl nevienodo vertinimo, susijusio su pilietybe, egzistavimo EAEB sutarties taikymo srityje pagrindinės bylos atveju

- 92 Pirmiausia iš teismų praktikos matyti, kad vienodas nacionalinių ir užsienio subjektų vertinimas draudžia ne tik atvirą diskriminaciją dėl pilietybės arba buveinės vietos, kiek tai susiję su bendrovėmis, bet ir visas paslėptas diskriminacijos formas, kuriomis, pritaikius kitus atskyrimo kriterijus, pasiekiamas toks pats rezultatas (žr., be kita ko, 1993 m. liepos 13 d. Sprendimo *Commerzbank*, C-330/91, Rink. p. I-4017, 14 punktą ir minėto sprendimo *Komisija prieš Italiją* 15 punktą).

- 93 Šiuo požiūriu iš sprendimo pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad ABGB 364a straipsnyje numatyta, jog įmonei, turinčiai pramonės įrenginį Austrijos teritorijoje, kuriam kompetentingos Austrijos valdžios institucijos išdavė administracinį leidimą, iš principo negalima reikšti ieškinio, kuriuo, remiantis ABGB 364 straipsnio 2 dalimi, siekiama nutraukti šio įrenginio sukeltą žalingą poveikį arba jo galimą pavojų kaimyniniams sklypams. Tokiu atveju kaimyninio sklypo savininkas tegali pareikšti ieškinį dėl jam šio įrenginio iš tikrųjų sukeltų nuostolių atlyginimo, net jei nuostoliai patirti dėl aplinkybės, į kurią nebuvo atsižvelgta per administracinio leidimo išdavimo procedūrą.

- 94 Taigi ABGB 364 straipsnyje nedaromas skirtumas nei remiantis konkrečiu įrenginyje, kuriam išduotas toks leidimas, vykdomos pramoninės veiklos pobūdžiu, nei aplinkybėmis, į kurias buvo atsižvelgta per leidimo išdavimo procedūrą.

- 95 Atvirkščiai, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad įmonei, pavyzdžiui ČEZ, turinčiai kitoje valstybėje esantį pramonės įrenginį, kuriam šios valstybės narės valdžios institucijos suteikė visus reikalaujamus administracinius leidimus, gali būti reiškiamas ieškinys dėl žalingo poveikio nutraukimo pagal ABGB 364 straipsnio 2 dalį, nesiremiant išimtimi, numatyta ABGB 364a straipsnyje.
- 96 Akivaizdu, kad įmonės, kurios eksploatuoja įrenginį kitoje nei Austrijos Respublika valstybėje narėje, įprastai yra įsteigtos šioje kitoje valstybėje narėje.
- 97 Iš to išplaukia, kad ABGB 364 straipsnio 2 dalyje ir 364a straipsnyje nustatyto įrenginių, kuriems administracinis leidimas išduotas kitoje nei Austrijos Respublika valstybėje narėje, nevienodo vertinimo tikslas iš esmės toks pats kaip nevienodo vertinimo dėl pilietybės.
- 98 Antra, konstatavus šį nevienodą vertinimą dėl pilietybės, reikia nustatyti, ar šioje byloje jis patenka į EAEB sutarties taikymo sritį.
- 99 Tačiau šiuo atžvilgiu EAEB sutartyje iš tiesų nėra antraštinės dalies, susijusios su branduolinės energijos gamybos įrenginiais; tik antroji antraštinė dalis pavadinta „Nuostatos dėl pažangos branduolinės energijos srityje skatinimo“, kur yra III skyrius „Sveikata ir sauga“, kurio tikslas – visuomenės sveikatos apsaugos užtikrinimas branduoliniame sektoriuje (žr., be kita ko, 1990 m. kovo 29 d. Sprendimo *Graikija prieš Tarybą*, C-62/88, Rink. p. I-1527, 17 punktą).

100 Teisingumo Teismas kelis kartus nusprendė, kad šio III skyriaus nuostatas reikia aiškinti plačiai tam, kad būtų užtikrintas jų veiksmingumas (žr., be kita ko, 2002 m. gruodžio 10 d. Sprendimo *Komisija prieš Tarybą*, C-29/99, Rink. p. I-11221, 78 punktą). Todėl Teisingumo Teismas, nurodydamas, kad šiuo III skyriumi įgyvendinama AE 2 straipsnio b dalis, kuria Bendrija įpareigojama „nustatyti vienodus saugos standartus, kad būtų apsaugota darbuotojų ir plačiosios visuomenės sveikata, ir užtikrinti jų taikymą“, be kita ko, nusprendė, kad šios apsaugos negalima pasiekti be žalingos spinduliuotės šaltinių kontrolės (žr. minėto sprendimo *Komisija prieš Tarybą* 76 punktą).

101 Minėto sprendimo *Komisija prieš Tarybą* 72 punkte Teisingumo Teismas, kurio rengiant Branduolinio saugumo konvenciją buvo prašyta pateikti nuomonę dėl Bendrijos kompetencijos apimties, konstatavo, jog Bendrija kartu su valstybėmis narėmis turi kompetenciją pagal šios konvencijos 15 straipsnį imtis tinkamų priemonių užtikrinti, kad visose įprasto veikimo stadijose apšvita dėl jonizuojančiojo spinduliuotės darbuotojams ir gyventojams, sukelianti branduolinio įrenginio, būtų kuo mažesnė, kokią realiai galima pasiekti, ir kad jokiame individui išspinduliuojama dozė neviršytų nustatytų nacionalinių ribų.

102 To paties sprendimo *Komisija prieš Tarybą* 82 punkte Teisingumo Teismas taip pat nurodė, kad savo ankstesnėje praktikoje padarė išvadą, jog apribojant Bendrijos kompetenciją negalima daryti dirbtinio skirtumo tarp gyventojų sveikatos apsaugos ir jonizuojančiosios spinduliuotės šaltinių saugumo. Tuo remdamasis, jis taip pat priėjo prie išvados, kad Bendrija turi tam tikrą išorinę kompetenciją Branduolinio saugumo konvencijos 7, 14 ir 16–19 straipsnių reglamentuojamose srityse, susijusiose atitinkamai su taikoma leidimų statyti ir eksploatuoti atominės elektrinės išdavimo sistema, jų saugumo vertinimu ir tikrinimu, avariniu pasirengimu, aikštelės parinkimu, projektu bei statyba ir eksploatacija.

103 Teisingumo Teismas dėl Branduolinio saugumo konvencijos 7 straipsnio visų pirma nusprendė, kad net jei EAEAB sutartimi iš tiesų nesuteikiama kompetencija leisti statyti ir eksploatuoti branduolinius įrenginius Bendrijoje, remiantis AE 30–32 straipsniais

pastaroji turi reguliavimo kompetenciją sveikatos apsaugos tikslu nustatant leidimų išdavimo sistemą, kurią turi taikyti valstybės narės. Iš tikrųjų toks teisės aktas yra priemonė, kuri papildo AE 30 straipsnyje minimus pagrindinius standartus (minėto sprendimo *Komisija prieš Tarybą* 88 ir 89 punktai).

104 Beje, aiškindamas AE 37 straipsnį, nuostatą, kuri turi būti taikoma siekiant užkirsti kelią galimybėms radioaktyviai užteršti kitos valstybės narės vandens telkinius, dirvą ar oro erdvę, Teisingumo Teismas, be kita ko, nusprendė, kad šį straipsnį reikia aiškinti taip, kad bendri duomenys apie radioaktyviųjų atliekų laidojimo planą turi būti pateikti Komisijai prieš atitinkamos valstybės narės kompetentingoms valdžios institucijoms išduodant leidimą laidoti. Šiuo atžvilgiu Teisingumo Teismas nurodė labai didelę Komisijos rekomendacijų, kurias ji po konsultacijų su ekspertais gali pateikti atitinkamai valstybei narei, ir šios galimybės jas išsamiai išnagrinėti taip, kad būtų galima atsižvelgti į Komisijos pasiūlymus iki leidimo išdavimo, svarbą (1988 m. rugsėjo 22 d. Sprendimo *Saarland ir kt.*, 187/87, Rink. p. 5013, 12–16 punktai ir 2005 m. balandžio 12 d. Sprendimo *Komisija prieš Jungtinę Karalystę*, C-61/03, Rink. p. I-2477, 39 punktas).

105 Iš to, kas išdėstyta, galima daryti išvadą, kad administracinių leidimų, susijusių su branduolinių įrenginių statyba ir eksploatacija, išdavimas, atsižvelgiant į sveikatos apsaugą nuo pavojaus, gyventojams kylančio dėl jonizuojančiosios spinduliuotės, patenka į EAEB sutarties taikymo sritį.

106 Ieškiniu pagrindinėje byloje siekiama nustatyti, ar pasekmės, kurias sukelia arba gali sukelti dabartinė arba būsima jonizuojančioji spinduliuotė iš Temelino atominės elektrinės, neatsižvelgiant į šiai elektrinei išduotus leidimus, pateisina tai, kad ČEZ būtų nurodyta ją pritaikyti ar net uždaryti, siekiant užkirsti kelią tokioms pasekmėms arba jų pavojui arba juos apriboti.

107 Iš to išplaukia, kad šio sprendimo 97 punkte nurodytas nevienodas vertinimas tokio ieškinio, koks nagrinėjamas pagrindinėje byloje, atžvilgiu priklauso EAEB sutarties taikymo sričiai.

Dėl pateisinimo egzistavimo

108 Remiantis Teisingumo Teismo praktika, šio sprendimo 107 punkte padarytos išvados nepakanka nuspręsti dėl minėtų nacionalinės teisės nuostatų nesuderinamumo su diskriminacijos dėl pilietybės draudimu EAEB sutarties taikymo srityje. Dar reikia ištirti, ar tai, kad pagal ABGB 364a straipsnį neatsižvelgiama į administracinius leidimus, išduotus kitose nei Austrijos Respublika valstybėse narėse esantiems branduoliniams įrenginiams, ir jiems taikomos tik ABGB 364 straipsnio 2 dalies nuostatos, galima pateisinti nuo pilietybės nepriklausančiomis objektyviomis priežastimis ir ar toks nevienodas vertinimas šiuo atveju yra proporcingas teisėtai siekiamam tikslui (šiuo klausimu dėl EB 12 straipsnio žr., be kita ko, minėto sprendimo *Komisija prieš Italiją* 20 punktą; 2008 m. birželio 5 d. Sprendimo *Wood*, C-164/07, Rink. p. I-4143, 13 punktą ir 2008 m. gruodžio 16 d. Sprendimo *Huber*, C-524/06, Rink. p. I-9705, 75 punktą).

109 Tiek, kiek tai susiję su, pirma, pirmojo ir antrojo prejudicinių klausimų b punktais, pakanka nurodyti, kad Austrijos įstatymų leidėjo valia atsižvelgti į nacionalinių ūkio subjektų interesus, neatsižvelgiant į kitose valstybėse narėse įsteigtų ūkio subjektų interesus, negali būti laikoma nevienodo vertinimo pagal pagrindinėje byloje nagrinėjamą teisės aktą pateisinimu. Galėdami menkai pateisinti pagrindinių laisvo prekių judėjimo arba laisvės teikti paslaugas apribojimą (žr., be kita ko, 1998 m. balandžio 28 d. Sprendimo *Decker*, C-120/95, Rink. p. I-1831, 39 punktą ir 1998 m. balandžio 28 d. Sprendimo *Kohll*, C-158/96, Rink. p. I-1931, 41 punktą), visiškai ekonominio pobūdžio tikslai negali pateisinti diskriminacijos dėl pilietybės EAEB sutarties taikymo srityje.

- 110 Antra, kalbant apie galimus pateisinimus, kurie, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęsio teismo nurodymu, susiję su gyvybės ar sveikatos apsauga, arba, *Land Oberösterreich* nuomone, su aplinkos arba nuosavybės teisės apsauga, jie taip pat negalėtų pateisinti tokio nevienodo Austrijos valdžios institucijų Austrijoje esantiems pramonės įrenginiams išduotų leidimų ir kitos valstybės kompetentingų valdžios institucijų jos teritorijoje esančiai atominei elektrinei išduotų leidimų vertinimo, koks nagrinėjamas pagrindinėje byloje.
- 111 Šiuo atžvilgiu visų pirma reikia pabrėžti, kad, kaip išplaukia iš EAEB sutarties preambulės ketvirtosios pastraipos, ją pasirašiusios šalys siekė „sukurti reikiamas saugos sąlygas, kad būtų pašalinta visuomenės gyvybei ir sveikatai kylanti grėsmė“. AE 2 straipsnio b punkte nurodyta, jog siekdama įgyvendinti savo uždavinį šioje sutartyje numatytais sąlygomis, Bendrija „nustato vienodus saugos standartus, kad būtų apsaugota darbuotojų ir plačiosios visuomenės sveikata, ir užtikrina jų taikymą“.
- 112 EAEB sutarties 30–39 straipsniuose, sudarančiuose EAEB sutarties antrosios antraštinės dalies III skyrių, nurodytomis sąlygomis, kaip jau nurodė Teisingumo Teismas, siekiama užtikrinti nuoseklią ir veiksmingą visuomenės sveikatos apsaugą nuo jonizuojančiosios spinduliuotės keliamos grėsmės, nepaisant jos šaltinio ir tokios spinduliuotės veikiančių asmenų kategorijų (1991 m. spalio 4 d. Sprendimo *Parlamentas prieš Tarybą*, C-70/88, Rink. p. I-4529, 13 ir 14 punktai).
- 113 AE 30 ir 31 straipsniuose pirmiausia numatyta, kad Komisija, gavusi mokslo ekspertų grupės nuomonę, priima pagrindinius visuomenės sveikatos apsaugos nuo jonizuojančiosios spinduliuotės keliamos grėsmės standartus.
- 114 Kaip matyti iš AE 33 straipsnio pirmosios pastraipos, kiekviena valstybė narė priima įstatymus ir kitus teisės aktus, kad užtikrintų, jog būtų laikomasi Bendrijos nustatytų pagrindinių standartų. Tačiau šio straipsnio antroje pastraipoje Komisijai suteikiama

kompetencija teikti bet kokiais rekomendacijas dėl šioje srityje taikomų valstybių narių nuostatų suderinimo. Kaip nurodė Teisingumo Teismas, tokia teise teikti rekomendacijas, be kita ko, galima naudotis ir dviejų aspektų, susijusių su branduolinio įrenginio projektu bei statyba ir eksploatacija ir leidžiančių užtikrinti pagrindinių standartų laikymąsi, atžvilgiu. Be to, valstybės narės savo ruožtu turi prisidėti prie šių rekomendacijų rengimo, pateikdamos AE 33 straipsnio trečiojoje pastraipoje nurodytus pranešimus (minėto sprendimo *Komisija prieš Tarybą* 105 punktą).

115 Šie pagrindiniai standartai, kuriems, be kita ko, turi būti taikomas apsaugos optimizavimo principas (šiuo klausimu žr. 1992 m. lapkričio 25 d. Sprendimo *Komisija prieš Belgiją*, C-376/90, Rink. p. I-6153, 27 punktą) ir kurie buvo kelis kartus pakeisti siekiant atsižvelgti į mokslo evoliuciją apsaugos nuo spinduliuotės srityje, nustatyti Direktyvoje 96/29.

116 Kaip matyti iš šio sprendimo 23–34 punktų, Direktyvoje 96/29 taip pat yra įvairių nuostatų, susijusių su leidimų išdavimu, priežiūros, patikrinimo tvarka ir operatyvine apsauga nuo spinduliuotės, kurias turi nustatyti valstybės narės, atsižvelgdamos į veiklą, keliančią pavojų visuomenei dėl jonizuojančiosios spinduliuotės.

117 Antra, reikia pabrėžti, kad EAEB sutartyje nurodytomis teisinėmis priemonėmis sveikatos ir saugos srityje neapsiribojama pagrindinių standartų nustatymu, bet dar ir numatoma didelė šių standartų laikymosi ir oro, vandens bei dirvos radioaktyvumo kontrolė.

118 Šios sutarties antrosios antraštinės dalies III skyriaus nuostatos iš tiesų sudaro visumą, kuri Komisijai suteikia gana didelę kompetenciją visuomenės ir aplinkos apsaugos nuo branduolinės taršos srityje (žr. minėtų sprendimų *Saarland ir kt.* 11 punktą ir *Komisija prieš Tarybą* 79 punktą).

- 119 Tai iš esmės reglamentuojama AE 35–38 straipsniuose, kurie, kaip jau nurodė Teisingumo Teismas, be kita ko, suteikia Komisijai didelių galių (minėto sprendimo *Komisija prieš Jungtinę Karalystę* 35 punktas).
- 120 AE 35 straipsniu valstybės narės įpareigojamos įrengti įrenginius, reikalingus nuolat stebėti oro, vandens ir dirvos radioaktyvumo lygį ir užtikrinti, kad būtų laikomasi pagrindinių standartų.
- 121 Pagal AE 35 straipsnio antrąją pastraipą Komisija turi teisę patekti į šiuos įrenginius, siekdama patikrinti jų darbą ir veiksmingumą. Be to, AE 36 straipsnyje numatyta kompetentingų nacionalinių valdžios institucijų pareiga reguliariai perduoti Komisijai informaciją apie 35 straipsnyje nurodytus patikrinimus, kad ji būtų nuolat informuojama apie visuomenę veikiančio radioaktyvumo lygį.
- 122 Iš šio sprendimo 47 punkto išplaukia, kad 2004 ir 2005 m. Komisija atliko patikrinimą Temeline pagal AE 35 straipsnį.
- 123 Kaip buvo priminta šio sprendimo 104 punkte, AE 37 straipsniu siekiama užkirsti kelią galimybėms radioaktyviai užteršti kitos valstybės narės vandens telkinius, dirvą ar oro erdvę. Remiantis šia nuostata, bendri duomenys apie radioaktyviųjų atliekų laidojimo planą turi būti pateikti Komisijai prieš atitinkamos valstybės narės kompetentingoms valdžios institucijoms išduodant leidimą laidoti tam, kad ši valstybė narė galėtų išsamiai išnagrinėti rekomendacijas, kurias jai gali pateikti Komisija po konsultacijų su ekspertais, taip, kad būtų galima atsižvelgti į Komisijos pasiūlymus iki leidimo išdavimo.

- 124 Teisingumo Teismas šiuo klausimu jau akcentavo Komisijos, kuri vienintelė turi visą veiklos branduoliniame sektoriuje vystymosi visoje Bendrijos teritorijoje viziją, vaidmens šioje srityje svarbą (minėto sprendimo *Saarland ir kt.* 12 ir 13 punktai).
- 125 Kaip nurodyta šio sprendimo 48 punkte, 2005 m. lapkričio 24 d. Komisija priėmė nuomonę pagal AE 37 straipsnį, kurioje padarė išvadą, kad bet kokios formos radioaktyviųjų atliekų, atsiradusių pertvarkant Temelino atominės elektrinės teritoriją, pašalinimo plano įgyvendinimas, tiek dirbant įprastu režimu, tiek bendruosiuose duomenyse aptarto avarijos pobūdžio ir masto atveju, neturėtų sukelti sveikatos požiūriu kitos valstybės narės vandens, dirvožemio ar oro erdvės didelės radioaktyviosios taršos.
- 126 Galiausiai AE straipsniu Komisijai suteikiamas įgaliojimas teikti valstybėms narėms rekomendacijas dėl oro, vandens ir dirvos radioaktyvumo lygio ir skubiais atvejais priimti direktyvą, kuria suinteresuota valstybė narė būtų prašoma per Komisijos nustatytą laiką imtis visų būtinų priemonių, kad nebūtų pažeisti pagrindiniai standartai ir užtikrintas reglamentavimo laikymasis. Jei tokia valstybė per nustatytą terminą neįgyvendina Komisijos direktyvos, Komisija ar bet kuri suinteresuotoji valstybė narė gali nedelsiant ir nukrypdomos nuo AE 141 ir 142 straipsnių nuostatų kreiptis į Teisingumo Teismą.
- 127 Trečia, reikia priminti, kad ir Europos atominės energijos bendrija ir jos valstybės narės yra Branduolinės energijos konvencijos šalys, kuria, remiantis jos 1 straipsnio ii punktu, siekiama „sukurti ir išlaikyti veiksmingas apsaugos priemones branduoliniuose įrenginiuose dėl potencialaus radiologinio pavojaus tam, kad apsaugotų individus, visuomenę ir aplinką nuo pavojingų jonizuojančios radiacijos iš tokių įrenginių pasekmių“.

- 128 Šiuo atžvilgiu šios konvencijos 15 straipsnyje numatyta, kad kiekviena Susitariančioji šalis turi imtis atitinkamų priemonių užtikrinant, kad visose įprasto veikimo stadijose apšvita dėl jonizuojančiosios spinduliuotės darbuotojams ir visuomenei, sukeliama branduolinio įrenginio, būtų kuo mažesnė, kokią realiai galima pasiekti.
- 129 Be to, šios konvencijos preambulės iii punkte dar kartą patvirtinama, kad „už branduolinį saugumą atsakinga valstybė, kurios jurisdikcijoje yra branduoliniai įrengimai“, o pagal jos 7 straipsnio 2 dalį kiekviena Susitariančioji šalis, be kita ko, turi sukurti ir išlaikyti branduolinių įrenginių saugumo kontroliavimo įstatyminę ir norminę bazę, apimančią branduolinių įrenginių licencijavimo sistemą bei branduolinio įrenginio veikimo uždraudimą neturint licencijos, kontrolės sistemą ir branduolinių įrenginių įvertinimą, užtikrinančius taikomų nuostatų atitikimą bei licencijų terminų laikymąsi.
- 130 Ketvirta, reikia priminti, kad, kaip buvo pabrėžta šio sprendimo 45 ir 46 punktuose, derybose dėl dešimties naujų valstybių narių stojimo į Sąjungą 2004 m. gegužės 1 d. klausimus, susijusius su jose esančių atominių elektrinių, įskaitant Temelino, branduoliniu saugumu, išnagrinėjo Komisija, ir tada buvo priimtos Bendrijos rekomendacijos dėl jų patobulinimo, siekiant pasiekti saugumo lygį, panašų į Europos Sąjungoje egzistavusį analogiškų reaktorių lygį, kurių veiksmingą įgyvendinimą stebėjo Komisija ir Taryba.
- 131 Taip pat svarbu pabrėžti, kad esant EAEB sutartimi nustatytos apsaugos sistemos veikimo sutrikimams, valstybės narės turi įvairių veikimo būdų, kuriais galima pasiekti, kad joms būtų įmanoma nustatyti pakeitimus.

- 132 Visų pirma AE 32 straipsniu kiekvienai valstybei narei suteikiama teisė pateikti prašymą peržiūrėti arba papildyti pagrindinius standartus pagal AE 30 ir 31 straipsnius, o šį prašymą Komisija tokiu atveju privalo išnagrinėti.
- 133 Pagal AE 142 straipsnį kiekviena valstybė narė, kuri mano, kad kita valstybė narė neįvykdė kokios nors pareigos pagal EAEB sutartį, gali kreiptis į Teisingumo Teismą. AE 38 straipsnyje nurodytu skubos atveju galima kreiptis nedelsiant.
- 134 Galiausiai AE 145–159 straipsniuose, kaip ir atitinkamose EB sutarties nuostatose, numatyti Tarybos arba Komisijos aktų ir atvejų, kai viena šių institucijų nepriima sprendimo dėl EAEB sutarties pažeidimo, teisinės kontrolės mechanizmai.
- 135 Šiomis sąlygomis reikia konstatuoti, kad valstybė narė, priėmusi vidaus nuostatą, kuri, kaip antai ABGB 364a straipsnis, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo teigimu, trukdo pareikšti ieškinį dėl žalingo poveikio nutraukimo, kai jis arba jo pavojus neva kyla iš pramonės įrenginio, kuriam išduotas administracinis leidimas, iš principo negali tokios nuostatos netaikyti leidimams, kurie išduoti kitose valstybėse narėse esantiems branduoliniams įrenginiams, tai grįsdama susirūpinimu gyvybės, visuomenės sveikatos, apsaugos ar nuosavybės teisės apsauga.
- 136 Iš tikrųjų tokio netaikymo atveju absoliučiai neatsižvelgiama į faktą, kad šio sprendimo 111–134 straipsniuose nurodytas Bendrijos teisinis pagrindas, kuriam iš dalies priskiriami ir tokie leidimai, iš esmės kaip tik skirtas užtikrinti tokią apsaugą. Todėl šio netaikymo negalima laikyti būtinu siekiant minėtų apsaugos tikslų ar atitinkančiu proporcingumo principą.

Dėl pareigos aiškinti nacionalinę teisę taip, kad būtų užtikrinamas jos suderinamumas su Bendrijos teise

- 137 Kaip, be kita ko, matyti iš pirmojo klausimo f punkto, antrojo klausimo f punkto, trečiojo klausimo d punkto ir ketvirtojo klausimo c punkto, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat klausia, kokios gali būti nacionalinių teismų šioje byloje nagrinėjamos teisės nuostatos aiškinimo nesuderinimo su Bendrijos teise pasekmės.
- 138 Šiuo atžvilgiu reikia priminti, kad pagal nusistovėjusią teismų praktiką dėl EB 10 straipsnio, taip pat galimą taikyti dėl AE 192 straipsnio, valstybių narių pareiga pagal šias nuostatas imtis visų bendrų ar specialių priemonių užtikrinti išipareigojimų pagal Bendrijos teisę vykdymą yra privaloma visoms valstybių narių valdžios institucijoms, įskaitant ir teismus pagal jų kompetenciją. Nacionalinis teismas privalo vidaus teisės aktą, kurį jis turi taikyti, kiek įmanoma aiškinti pagal Bendrijos teisės reikalavimus. Jeigu taip aiškinti neįmanoma, nacionalinis teismas privalo taikyti visą Bendrijos teisę bei saugoti pagal ją suteikiamas asmenų teises ir prireikus netaikyti bet kurios nuostatos, jeigu dėl jos taikymo, atsižvelgiant į bylos aplinkybes, kiltų Bendrijos teisei prieštaraujančios pasekmės (žr., be kita ko, 1988 m. vasario 4 d. Sprendimo *Murphy ir kt.*, 157/86, Rink. p. 673, 11 punktą ir 2000 m. rugsėjo 26 d. Sprendimo *Engelbrecht*, C-262/97, Rink. p. I-7321, 38–40 punktus).
- 139 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į pateiktus klausimus reikia atsakyti taip, kad pagal diskriminacijos dėl pilietybės draudimo principą EAEB sutarties taikymo srityje draudžiama taikyti valstybės narės teisės nuostatą, kokia nagrinėjama pagrindinėje byloje, pagal kurią įmonei, turinčiai reikalaujamus administracinius leidimus eksploatuoti kitoje valstybėje narėje esančią atominę elektrinę, galima pareikšti

ieškinį dėl šio įrenginio keliamo žalingo poveikio arba jo pavojaus kaimyniniams sklypams nutraukimo, o įmonėms, kurios turi pramonės įrenginį teismo vietos valstybėje narėje, kurioje joms buvo išduotas administracinis leidimas, toks ieškinys negali būti reiškiamas ir galimas tik ieškinys dėl kaimyniniam sklypui padarytų nuostolių atlyginimo.

¹⁴⁰ Taip pat reikia atsakyti, kad nacionalinis teismas privalo vidaus teisės aktą, kurį jis turi taikyti, kiek įmanoma aiškinti pagal Bendrijos teisės reikalavimus. Jeigu taip aiškinti neįmanoma, nacionalinis teismas privalo taikyti visą Bendrijos teisę ir saugoti pagal ją suteikiamas asmenų teises ir prireikus netaikyti bet kurios nuostatos, jeigu dėl jos taikymo, atsižvelgiant į bylos aplinkybes, kiltų Bendrijos teisei prieštaraujančios pasekmės.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

¹⁴¹ Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) nusprendžia:

- 1. Diskriminacijos dėl pilietybės draudimo principas EAEB sutarties taikymo srityje draudžia taikyti valstybės narės teisės nuostatą, kokia nagrinėjama pagrindinėje byloje, pagal kurią įmonei, turinčiai reikalaujamus administracinius leidimus eksploatuoti kitoje valstybėje narėje esančią atominę elektrinę, galima pareikšti ieškinį dėl šio įrenginio keliamo žalingo poveikio**

arba jo pavojaus kaimyniniams sklypams nutraukimo, o įmonėms, kurios turi pramonės įrenginį teismo vietos valstybėje narėje, kurioje jam buvo išduotas administracinis leidimas, toks ieškinys negali būti reiškiamas ir galimas tik ieškinys dėl kaimyniniam sklypui padarytų nuostolių atlyginimo.

2. Nacionalinis teismas privalo vidaus teisės aktą, kurį jis turi taikyti, kiek įmanoma aiškinti pagal Bendrijos teisės reikalavimus. Jeigu taip aiškinti neįmanoma, nacionalinis teismas privalo taikyti visą Bendrijos teisę ir saugoti pagal ją suteikiamas asmenų teises ir prireikus netaikyti bet kurios nuostatos, jeigu dėl jos taikymo, atsižvelgiant į bylos aplinkybes, kiltų Bendrijos teisei prieštaraujančios pasekmės.

Parašai.